

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

**MUSTAQILLIK YILLARIDA FARG'ONA VILOYATIDA MAKTABGACHA
TA'LIM MUASSASALARI FAOLIYATI TARIXI**

O'rinova Xushnoza Laziz qizi

*Qoʻqon davlat universiteti Magistratura boʻlimi,
Ijtimoiy-gumanitar fanlarni oʻqitish
metodikasi (tarix) yoʻnalishi I-bosqich talabasi
Elektron pochta: xushnozaorinova@gmail.com
Tel: +998 94 441 27 02*

Annotatsiya Maqolada O'zbekiston mustaqillik yillarida Farg'ona viloyati maktabgacha ta'lim tizimining tarixiy taraqqiyoti va transformatsiya jarayonlari tadqiq etilgan. Sohadagi islohotlarning bosqichma-bosqich amalga oshirilishi, muassasalar tarmog'ini kengaytirishga doir davlat siyosati hamda moddiy-texnik bazani modernizatsiya qilish masalalari arxiv ma'lumotlari va statistik ko'rsatkichlar asosida tahlil qilingan. Shuningdek tizimda kadrlar salohiyatini oshirish, ta'lim-tarbiya jarayoniga xorijiy tajribalar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishning o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan.

Kalit soʻzlar: Farg'ona viloyati, maktabgacha ta'lim, tarixiy bosqichlar, mustaqillik davri, tizimli islohotlar, pedagogik kadrlar, davlat-xususiy sheriklik, raqamli ta'lim resurslari.

Introduction (Kirish)

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda uzluksiz ta'lim tizimining birlamchi bo'g'ini hisoblangan maktabgacha ta'lim sohasini isloh qilish davlat siyosatining fundamental yo'nalishlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, so'nggi yillarda mazkur tizimni tubdan takomillashtirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"³⁴gi PF-5198-sonli³⁵ Farmoni hamda 2019-yil 16-dekabrdagi "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi O'RQ-595-sonli Qonuni sohadagi huquqiy islohotlarning yangi bosqichini boshlab berdi.

Farg'ona viloyati misolida ushbu islohotlarning tarixiy dinamikasini o'rganish, hududda maktabgacha ta'lim muassasalari tarmog'ini kengaytirish va qamrov darajasini oshirish bo'yicha amalga oshirilgan ishlarni tahlil qilish muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi. Mustaqillik davrida viloyatda maktabgacha ta'lim tizimining shakllanishi nafaqat infratuzilmani modernizatsiya qilish, balki milliy qadriyatlar va ilg'or xorijiy tajribalarni uyg'unlashtirgan holda intellektual salohiyatli avlodni tarbiyalash vazifasini ham o'z ichiga oladi.

³⁴ O'zbekiston Respublikasining Qonuni. Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 2019-yil 16-dekabr, 03/19/595/4160-son.

³⁵ Mirziyoyev Sh.M. Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. – Toshkent, 2017-yil 30-sentabr, PF-5198-son.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Tadqiqotning maqsadi — 1991—2024-yillar oralig'ida Farg'ona viloyatidagi maktabgacha ta'lim muassasalari (MTM) faoliyatidagi dinamik o'zgarishlarni arxiv ma'lumotlari va statistik ko'rsatkichlar asosida o'rganishdan iborat. Bu davrda ta'lim tizimi nafaqat miqdor jihatdan, balki sifat jihatidan ham yangi bosqichga ko'tarildi.

METODLAR (METHODS)

Farg'ona viloyati maktabgacha ta'lim tizimining o'ttiz yildan ortiq davr ichidagi murakkab va zahmatli yo'lini tahlil qilishga qaratilgan harakatdir. Biz tadqiqot jarayonida o'tmish va bugunni bog'lash uchun quyidagi jonli metodik yondashuvlardan foydalandik:

Tarixiy-xronologik tiklash: Biz viloyatdagi muassasalar faoliyatini 1991-yildagi ilk mustaqillik qadamlaridan boshlab tahlil qildik. Bu metod bizga tizimning eng og'ir damlarini — bog'chalarning yopilishi yoki boshqa maqsadlarda foydalanilgan davrlardan tortib, bugungi kundagi “zamonaviy va innovatsion” qayta tug'ilishigacha bo'lgan masofani bosib o'tishga yordam berdi. Har bir davrni o'zining ijtimoiy-siyosiy ruhidan kelib chiqib, xronologik tartibda tizimga soldik.

Qiyosiy retrospektiv tahlil: Biz kechagi va bugungi kunning holatini shunchaki solishtirmadik, balki ularning mazmun-mohiyatini taroziya tortdik. Masalan, 90-yillardagi an'anaviy ta'lim usullari bilan bugungi kunda Farg'onada keng qo'llanilayotgan “kompetensiya”ga asoslangan yondashuvlarni qiyosladik. Bu metod orqali biz qaysi nuqtada o'sish bo'lganini va qaysi jihatlarda hali ham bo'shliqlar borligini yaqqol ko'ra oldik.

Arxiv va statistik ma'lumotlar bilan ishlash: Tadqiqotning ishonchliligi uchun Farg'ona viloyati maktabgacha ta'lim boshqarmasining sarg'aygan arxiv hujjatlaridan tortib, eng so'nggi elektron hisobotlarigacha bo'lgan manbalar o'rganildi. Biz raqamlar ortida turgan haqiqiy holatni — bolalar qamrovi nega tushib ketganini yoki keyingi yillarda qanday qilib keskin ko'tarilganini tahlil qildik. Ushbu raqamlar bizga viloyat xaritasidagi har bir tuman va shahar kesimida aniq manzara chizib berdi.

Sintetik umumlashtirish: To'plangan barcha ma'lumotlar, intervyular va hujjatlar yakunda yaxlit bir xulosaga keltirildi. Bu metod orqali Farg'ona viloyati tajribasini mamlakatning boshqa hududlari bilan bog'lab, maktabgacha ta'limni isloh qilish — bu shunchaki bino qurish emas, balki millat kelajagi uchun poydevor qo'yish ekanligini ilmiy asoslab berdik.

NATIJALAR (RESULTS):

Farg'ona viloyati maktabgacha ta'lim tizimining mustaqillik yillaridagi bosib o'tgan yo'lini tahlil qilar ekanmiz, ko'z o'ngimizda shunchaki statistik o'sish emas, balki butun bir avlod taqdirini o'zgartirgan katta bir transformatsiya gavdalanadi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, o'ttiz yillik izlanishlar va so'nggi yillardagi shiddatli islohotlar viloyat qiyofasini butunlay yangiladi.

Prezidentimizning 2017-yil 30-sentabrdagi “Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni soha tarixida yangi sahifa ochdi. Aynan shu hujjat asosida alohida Maktabgacha ta'lim vazirligining tashkil etilishi Farg'ona viloyatida

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

ham boshqaruv tizimini mutlaqo yangi bosqichga olib chiqdi. Davlatimiz rahbarining: “Maktabgacha ta’lim sohasida sog‘lom raqobat muhitini yaratishimiz kerak”, degan g‘oyalari asosida qabul qilingan qarorlar viloyat tadbirkorlari uchun keng imkoniyatlar eshigini ochdi. Xususan, davlat-xususiy sheriklik asosidagi muassasalarga berilgan imtiyozlar, uzoq muddatli va imtiyozli kreditlar Farg‘onaning chekka-chekka qishloqlarida ham zamonaviy “oilaviy bog‘chalar”ning paydo bo‘lishiga xizmat qildi. Bu islohotlar natijasida Farg‘ona viloyati tadbirkorlik subyektlari tomonidan eng ko‘p sarmoya kiritilgan hududlardan biriga aylandi.³⁶

Prezident qarorlarining hayotiy ijrosini Farg‘ona viloyati misolida raqamlar tili bilan ifodalasak, manzara yanada aniqlashadi. 2017-yilga qadar viloyatda bolalarni bog‘cha bilan qamrab olish darajasi bor-yo‘g‘i 16—18 foiz atrofida bo‘lgan bo‘lsa, tizimli islohotlar samarasi o‘laroq, 2024-yil boshiga kelib bu ko‘rsatkich 72 foizdan oshdi.

Bu raqamlar ortida ulkan mehnat yotibdi:

Muassasalar soni: So‘nggi 7 yil ichida viloyatdagi maktabgacha ta’lim tashkilotlari soni 4 baravardan ziyodga ko‘paydi.

Investitsiyalar: Faqatgina Farg‘ona viloyatida davlat-xususiy sheriklik loyihalari doirasida minglab yangi ish o‘rinlari yaratildi va bu jarayonga trillionlab so‘m mablag‘ yo‘naltirildi.

Sifat o‘zgarishi: “Ilk qadam” va “Aqlvoy” loyihalari doirasida bog‘chalarning moddiy-texnik bazasi yangilandi, har bir guruh zamonaviy o‘quv-didaktik materiallar bilan ta‘minlandi.

Prezidentimizning: “Bog‘cha — bu ta’lim va tarbiyaning poydevori”, degan tamoyili Farg‘onadagi har bir ota-onaning dunyoqarashiga ta’sir qildi. Endilikda ota-onalar bog‘chani shunchaki “bolani vaqtinchalik saqlash joyi” emas, balki farzandining shaxsi shakllanadigan muqaddas maskan sifatida ko‘rmoqda.

Islohotlarning yana bir muhim mevasi sifatida xususiy sektorning tizimga dadil kirib kelishini aytish joiz. Biz o‘rgangan ma’lumotlar shuni tasdiqladiki, 2016-yilgacha barmoq bilan sanarli bo‘lgan nodavlat muassasalar soni bugungi kunda ikki mingdan oshib ketdi. Davlat-xususiy sheriklik asosidagi oilaviy bog‘chalar Farg‘ona viloyatining har bir mahallasida yangi ish o‘rinlari va sifatli ta’lim o‘choqlarini yaratdi. Bu jarayonda tadbirkorlik ruhi bilan pedagogik mahorat uyg‘unlashib, sohada raqobat va sifat muhitini shakllantirdi. Shuningdek, ta’lim mazmunining tubdan yangilangani ham eng katta yutuqlarimizdan biridir. “Ilk qadam” davlat dasturining hayotga tatbiq etilishi natijasida, bog‘chalar shunchaki “bolaga qarab turiladigan joy” emas, balki uning shaxsini shakllantiradigan maskanga aylandi. Kuzatishlarimiz shuni ko‘rsatdiki, bugungi bog‘cha tarbiyalanuvchisi o‘z fikrini erkin bayon qila oladigan, mantiqiy mushohada yuritadigan va zamonaviy “innovatsion metod”lar yordamida dunyoni anglayotgan barkamol inson bo‘lib yetishmoqda. Farg‘ona viloyati misolida ko‘rilgan ushbu natijalar shuni ko‘rsatadiki, tizimdagi o‘zgarishlar faqatgina bino qurish yoki jihozlash bilan cheklanmagan. Eng katta natija — odamlarning dunyoqarashi o‘zgarganida, ta’limga bo‘lgan munosabatning

³⁶ O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligining “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi. – Toshkent, 2018.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

yangilanganidadir. Bugungi kunda viloyatdagi har bir bog'cha — mustaqillik yillarida qo'yilgan poydevorning mustahkam g'ishti, har bir tarbiyachi esa kelajak me'moridir.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Tadqiqotimiz natijalari ko'rsatganidek, Farg'ona viloyatida so'nggi yillarda qamrov darajasining 18% dan 72% gacha ko'tarilishi mamlakatimizda olib borilayotgan umumiy strategiyaning muvaffaqiyatli namunasi hisoblanadi. Bu ko'rsatkichni respublikamizning boshqa hududlari, xususan, Toshkent shahri yoki Navoiy viloyati ko'rsatkichlari bilan solishtirganda, Farg'onada o'sish sur'ati demografik bosim yuqori bo'lishiga qaramay, barqaror kechganini ko'rishimiz mumkin. Boshqa tadqiqotchilar, jumladan, pedagog olimlarimizning ishlarida ta'kidlanganidek, maktabgacha ta'limdagi sifat o'zgarishi faqatgina binolar soni bilan o'lchanmaydi. Bizning kuzatishlarimiz professor J. Yo'ldoshevning "Pedagogika nazariyasi" asaridagi "ta'lim poydevori — bu maktabgacha bo'lgan davrdir" degan fundamental qarashini amaliyotda tasdiqladi. Farg'ona tajribasida "Ilk qadam" dasturining muvaffaqiyati shuni ko'rsatadiki, zamonaviy metodikalar milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashgan joyda bolaning intellektual salohiyati 30—35 foizga tezroq rivojlanadi. Shunisi e'tiborliki, Prezidentimizning sohani isloh qilishga qaratilgan farmon va qarorlari nafaqat davlat, balki xususiy sektorning ham "mas'uliyat hissi"ni uyg'otdi. Agar mustaqillikning dastlabki yillarida asosiy yuk faqat davlat zimmasida bo'lgan bo'lsa, bugungi kunda Farg'onada tadbirkorlarning ta'limga sarmoya kiritishi ijtimoiy trendga aylandi. Bu jarayonni xalqaro tajriba, masalan, Janubiy Koreya yoki Yaponiya maktabgacha ta'lim modellari bilan qiyoslaganda, bizdagi davlat-xususiy sheriklik tizimi o'zining moslashuvchanligi bilan ajralib turishini ko'rish mumkin.

Muhokama davomida bir masala yaqqol ko'rinadi: qamrov o'sishi bilan birga, tarbiyachilarning "kompetensiya" darajasi ham asosiy e'tiborda bo'lishi shart. Statistik ma'lumotlarimiz kadrlarning oliy ma'lumotlilik darajasi ortayotganini ko'rsatsa-da, amaliyotda ularning raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini yanada kuchaytirish zaruriyati mavjud. Farg'ona viloyati maktabgacha ta'lim tizimi mustaqillik yillarida o'ziga xos "evolyutsion yo'l"ni bosib o'tdi. Erishilgan natijalar boshqa tadqiqotlar bilan hamohang bo'lib, sohadagi islohotlar ortga qaytmas tus olganini va millat genofondini asrashning eng muhim omili ekanligini ilmiy jihatdan isbotlaydi. Bu shunchaki bir hududiy tadqiqot xulosasi emas, balki yangi Uyg'onish davri — Uchinchi Renessans poydevorining Farg'ona zaminidagi aksidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI (REFERENCES)

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida. — Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 2019-yil 16-dekabr, 03/19/595/4160-son.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

2. Mirziyoyev Sh.M. Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. – Toshkent, 2017-yil 30-sentabr, PF-5198-son.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2021. – 464 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligining "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. – Toshkent, 2018.
5. Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: "O'qituvchi", 2004. – 104 b.
6. Hasanboyeva O.U. va boshqalar. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. – Toshkent: Ilm-ziyo, 2006.
7. Shodiyeva Q.T. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni nutqini o'stirish. – Toshkent: "O'qituvchi", 2004.
8. Farg'ona viloyati maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasining 2017–2024-yillardagi yillik statistik hisobotlari va arxiv ma'lumotlari.
9. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2008. – 180 b.
10. Jabborova M. Maktabgacha ta'limda klaster yondashuvi: Farg'ona tajribasi // Pedagogika jurnali. – 2022. – № 4. – 12–16-betlar.